

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	235
Land:	Somalia
Kilde:	Utrikesdepartementet i Sverige
Titel:	Mänskliga rättigheter i Somalia 2007
Udgivet:	27. marts 2008
Optaget på baggrundsmaterialet:	15. april 2008

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Somalia 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Den politiska ordning som råder i Somalia bygger på en interimssstadga (Transitional Federal Charter) som utgör grundstomme i fredsuppgörelsen från 2004. En ny grundlag ska tas fram till 2009, då också en folkomröstning och allmänna val förutses lägga grunden för en ny politisk ordning.

Situationen för de mänskliga rättigheterna (MR) utmärks av att fred och stabilitet inte kunnat åstadkommas, trots avsikterna i interimssstadgan. Säkerhetsläget, som präglas av politiskt våld, klanfejder och utbredd brottslighet, försämrades under året. Övergångsregeringen (Transitional Federal Government, TFG) kontrollerar endast delar av landet och kan inte garantera efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna.

I början av året kullkastade en koalition av regeringsstyrkor och etiopisk trupp den islamiska domstolsrörelse som under en period av 2006 behärskat betydande delar av Somalia.¹ Kort efter domstolarnas fall riktades ett väpnat uppror mot regeringen och den etiopiska truppen. Två större sammandrabbningar ägde rum under april-maj och november, men mindre sammandrabbningar äger rum kontinuerligt, med dagliga incidenter. Många civila dödas eller har skadats i striderna.

Både MR-kränkningar, begångna av regeringen eller dess företrädare, och andra våldsdåd fortsätter att gissla befolkningen. Övergrepp i form av summariska avrättningar och godtyckliga frihetsberövanden, våldtäkt,

¹ I denna rapport används benämningarna Somalia som syftar på hela landet, södra och centrala Somalia som syftar på de områden som nominellt är under TFG:s kontroll, därutöver Puntland som är en del av södra och centrala Somalia men med visst självstyre samt slutligen Somaliland som velat bryta sig ut ur Somalia.

kidnappningar, inklusive av hjälparbetare, fördrivning av civilbefolkning, inskränkningar i yttrandefriheten och oproportionerligt våld mot civila rapporteras. Politiska mord och godtyckliga frihetsberövanden har ökat i omfattning. Personer verksamma inom medierna utsätts för en kampanj av hot, övergrepp och mord. Politiska motiv, sedvanerätt (xeer) och shariarätt är i praktiken ofta överordnade de mänskliga rättigheterna, vilket resulterar i strafffrihet för brott mot de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten.

Något enhetligt nationellt rättssystem existerar inte i Somalia och året präglades av bakslag för rättsstatens principer. Under 2007 tillämpades dödsstraffet för första gången sedan övergångsregeringen bildades år 2004.

Det försämrade säkerhetsläget och sammandrabbningarna i framförallt Mogadishu, har resulterat i att antalet internflyktingar uppskattas ha ökat från 400 000 till cirka en miljon. FN betecknade vid årets slut den humanitära krisen i Somalia som den mest akuta i Afrika under året.

Den svåra situationen i Somalia har gjort att tusentals människor flyr landet. Människosmugglingen har ökat och många flyr till Jemen i överlastade bräckliga farkoster från Puntland, som blivit flyktväg också för personer från andra länder på Afrikas Horn, främst Etiopien. Under 2007 beräknas närmare 1 500 personer ha förlorat livet under överfärden från Puntland medan drygt 28 000 lyckades ta sig över Persiska viken.

I Somaliland, där etableringen av demokratiska institutioner kommit längre än i övriga Somalia, kan tecken på en försämring av respekten för de mänskliga rättigheterna noteras. Bilden är också blandad i Puntland.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Somalia har ratificerat följande internationella instrument:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) samt tilläggsprotokollet om enskild klagorätt. Tilläggsprotokollet om avskaffandet av dödsstraffet har varken undertecknats eller ratificerats.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR).
- Konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (CERD).

- Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CAT). Tilläggsprotokollet om förebyggande av tortyr har varken undertecknats eller ratificerats.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor (CEDAW) har varken undertecknats eller ratificerats. Detsamma gäller tilläggsprotokollet om enskild klagorätt. Konventionen om barnets rättigheter (CRC) har undertecknats tillsammans med tilläggsprotokollet om barn i väpnade konflikter, men inte ratificerats. Tilläggsprotokollet om handel med barn har varken undertecknats eller ratificerats. Det har heller inte konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder eller konventionen mot påtvingade försvinnanden.

Somalia har ratificerat den afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter, flyktingkonventionen. Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (ICC) har varken undertecknats eller ratificerats.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Det politiskt motiverade våldet har ökat i stora delar av landet. Brottsligheten har också brett ut sig. Allra svårast är situationen i södra och centrala Somalia, i synnerhet i och kring huvudstaden Mogadishu, där enligt uppgift drygt 6 000 civila förlorade livet till följd av det okontrollerade våldet.

Övergrepp mot civila har utförts av en rad aktörer. Anklagelser riktas mot privata miliser, miliser tillhörande myndighetspersoner, den Nationella säkerhetstjänsten (NSA), TFG:s väpnade styrkor, polis, etiopisk trupp samt grupper tillhörande den islamiska väpnade oppositionen (al-shabaab).

Under våren och hösten skedde krigshandlingar inne i Mogadishu. Betydande civila förluster följde. Organisationen för de mänskliga rättigheterna Human Rights Watch rapporterar att alla parter under denna period begick övergrepp.

Massarresteringar, misshandel och summariska, eller utomrättsliga, avrättningar av civila och av påstådda motståndsmän ska ha förekommit. Bortom övergrepp som påstås utövade av somaliska institutioner finns uppgifter om att etiopisk trupp avrättat grupper av män, samt i något fall mördat minderåriga. Anklagelserna om övergrepp begångna av den etiopiska armén förnekas från officiellt etiopiskt håll.

I andra delar av landet har laglösheten och kriminaliteten också ökat. Övergrepp mot civila har i dessa områden begåtts av löst sammanhållna

milisgrupper, beväpnade ungdomsgäng och andra kriminella, ofta med ekonomiska motiv. Slutsatsen är att den somaliska regeringen (TFG) inte lever upp till skyldigheten att skydda den egna befolkningen.

Runt årsskiftet 2007-2008 stod det klart att omkring 600 000 nya internflyktingar skapats till följd av stridigheterna. FN betecknade i början av hösten den humanitära situationen i Somalia som den för närvarande värsta i Afrika. Många har också flytt landet.

Politiskt motiverade mord och utomrättsliga avrättningar har ökat i omfattning, utförda i synnerhet av den islamistiska motståndsrörelsen, shabaab. Myndighetspersoner samt företrädare för somaliska medier är särskilt utsatta. Mord och utpressning mot journalister och andra medierepresentanter nådde en kritisk nivå under 2007 i södra och centrala Somalia. Åtta journalister mördades under året.

Förhållandena i fängelserna är fortsatt svåra. Antalet fångar överskrider vida kapaciteten, även om man i Somaliland försöker förbättra situationen för frihetsberövade. Barn förvaras många gånger i samma cell som vuxna.

Den nationella övergångsstadgan i Somalia och Somalilands grundlag förbjuder användningen av tortyr. Enligt Puntlands stadga kan personer utsättas för tortyr om domen utfärdats av en islamsk domstol. Rapporter om tortyr är ovanliga, men uppgifter om att frihetsberövade misshandlas är vanliga.

I början av året fick arresteringarna i Kenya av närmare 140 personer som flydde kriget i Somalia internationell uppmärksamhet. Personerna ansågs utgöra en säkerhetsrisk och somliga påstods tillhöra terroriströrelsen al-Qaida. En grupp om åtminstone 85 personer transporterades i hemlighet från Kenya tillbaka till Somalia. I gruppen förekom tre svenska medborgare samt en person med permanent uppehållstillstånd i Sverige. Somaliska myndigheter deporterade därefter ett antal av dessa personer till Etiopien.

Våldet mot kvinnor i Somalia har ökat. Kvinnor som flyr våldet i Mogadishu är särskilt utsatta, bland annat för våldtäkt som rapporteras öka. Övergreppen äger ofta rum när kvinnorna passerar vägsräddningar tillhörande olika grupper, inklusive myndigheterna.

4. Dödsstraff

För första gången sedan år 2004, då den somaliska övergångsregeringen grundades, utmättes och verkställdes dödsstraffet i Somalia. Två män anklagade för att ha dödat regeringssoldater och/eller en regeringstjänsteman

avrättades efter några dagars rättegång. De anklagade hade varken tillgång till försvarsadvokater eller möjlighet att överklaga beslutet.

Som en del av sedvanerätten förekommer också så kallad blodshämnd. Blodshämnd innebär att den drabbade familjen kan utkräva och utföra dödsstraffet av en gärningsman som begått mord eller varit otrogen. Dödsstraff kan också användas för tillämpad homosexualitet.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Förekomsten av godtyckliga frihetsberövanden har ökat i södra och centrala Somalia och genomförs enligt uppgifter av ett flertal grupper: miliser tillhörande övergångsregeringen, miliser tillhörande Mogadishus borgmästare, miliser tillhörande privatpersoner, miliser tillhörande den väpnade oppositionen, reguljära förband ur den etiopiska försvarsmakten, somaliska säkerhetstjänsten, och banditgäng. Frihetsberövanden varar ofta kortare tid, men uppgifter om försvinnanden förekommer.

När det gällde frihetsberövanden utförda av myndigheterna tas besluten i de flesta fall inte av domstolar utan av så kallade regionala säkerhetskommittéer, bland annat i Mogadishu/ Benadirregionen. Godtyckliga frihetsberövanden förekommer även i Somaliland och Puntland.

I Somaliland ökar spänningarna inför de allmänna val som ska hållas år 2008. Flera uppmärksammade fall av arresteringar och domar har förekommit mot personer som anklagas för att bryta mot uppgörelsen om en begränsning av antalet politiska partier eller för att kritisera enskilda regeringsmedlemmar, inklusive presidenten.

Möjligheten att fritt röra sig i landet försämras avsevärt till följd av säkerhetsläget i landet. Olika grupper upprättar tillfälliga vägspärrar i delar av södra och centrala Somalia, där människor krävs på pengar eller tillhörigheter. Etiopiska och kenyanska myndigheter har stängt luftrummen till Somalia med påföljd att det blir svårare att ta sig ut ur landet. Landgränsen till Kenya har också stängts.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Fortfarande existerar inget enhetligt nationellt rättssystem i Somalia. Den nationella övergångsstadga som ligger till grund för övergångsinstitutionerna talar om en oberoende rättsapparat, men föga har gjorts för att skapa ett sådant rättssystem. Tvärtom präglades år 2007 av bakslag för rättsstatens principer, både i södra och centrala Somalia och i Somaliland.

Vissa steg togs under året mot att utveckla en Högsta domstol i Somalia. Till följd av maktkampen mellan president Abdullahi Yusuf och dåvarande premiärministern Ali Mohammed Gedi avsattes emellertid senare under året ordföranden för domstolen, en av domstolens domare samt motsvarande riksåklagaren på ett sätt som inte var förenligt med övergångsstadgan. En period präglad av relativ frihet för rättsapparaten att självständigt utse domare upphörde därmed.

Domstols- och kriminalvårdsväsendet är varken oberoende eller effektivt. Trots bistånd från det internationella samfundet, inklusive Sverige, finns fortfarande endast ett begränsat antal centralt tränade polismän i södra och centrala Somalia. Frihetsberövanden utan rättegång förekommer. Säkerhetskommittéer, sammansatta på administrativa grunder, har etablerats på olika platser i Somalia. Dessa institutioner fattar beslut i frågor som bör hanteras av domstolar, till exempel frihetsberövanden. En nyligen antagen lag mot terrorism ger också betydande befogenheter åt den verkställande makten, inklusive den Nationella säkerhetstjänsten, NSA.

På många platser i Somalia stöder sig domstolarna i rättstillämpningen på en kombination av sedvanerätt (xeer), shariarätt och strafflagen från Siad Barres regim. Sedvanerätten spelar en roll i områden där vanliga domstolar inte fungerar. I dessa områden beslutar klanråd om påföljden för brott som begåtts utan att den anklagade har tillgång till försvarsadvokat. Rätten till juridiskt biträde och rätten att överklaga en dom är begränsad också i övriga delar av Somalia.

I Somaliland finns regelrätta domstolar. Det råder dock brist på juridiskt utbildade domare och i praktiken är domstolsväsendet inte oberoende av den verkställande makten. Det förekommer fall där domstolar påstås ha manipulerats av president och regeringsledamöter. Situationen i Puntland liknar den i Somaliland.

Över hela Somalia förekommer att barn under 18 år sätts i fängelse.

7. Straffrihet

I Somalia är straffrihet legio. Det beror på sammanbrottet av lag och ordning och avsaknaden av en effektiv regering samt avsaknaden av effektiva myndigheter. Sedvanerätten och shariarätten spelar en viktig men informell roll. Dessa rättssystem anses allmänt vara överordnade mänskliga rättigheter, vilket i många fall resulterar i straffrihet för brott mot de mänskliga rättigheterna. Straffriheten är särskilt utbredd när det gäller brott mot marginaliserade grupper som faller utanför klansystemets ansvarsutkrävande.

Minoriteter är särskilt utsatta. Brott och övergrepp mot kvinnor och barn, i den mån de tas upp av klanråd eller shariadomstolar, leder ofta till straffrihet för förövaren.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Radio är det mest använda massmediet. Internet har mindre spridning. BBC:s somalispråkiga sändningar når landet. Vissa radiostationer domineras av de grupper som styr området, andra försöker vara objektiva. I Somaliland är privata radiostationer tillåtna.

En liten del av invånarna i bland annat Mogadishu, Hargeisa och Garowe kan läsa lokala, dagliga tidningar och nyhetsblad, som ges ut med viss regelbundenhet. I Somaliland finns två oberoende dagliga tidningar, en veckotidning på engelska och en daglig regeringstrogen tidning.

Den somaliska övergångsstadgan och Somalilands grundlag föreskriver yttrande- och mediefrihet. Puntlands stadga föreskriver yttrandefrihet under förutsättning att gällande lagar följs, vilket i praktiken innebär en inskränkning av det fria ordet.

Yttrande- och pressfriheten motarbetas dock i praktiken eftersom nationella och lokala ledare ogillar kritisk rapportering eller därför att journalisterna anses företräda politiska motståndare. Beslut om inskränkningar i medier fattas bland annat av den lokala förvaltningen i Mogadishu/ Benadirregionen med dekret. Somaliska radiostationer och även internationella medieföretag som al-Jazira stängs periodvis av myndigheterna. Medieföretaget Shabelle belägrades under en period av regeringsmilis som också öppnade eld mot byggnaden.

Godtyckliga arresteringar och trakasserier av journalister förekommer över hela landet. Situationen är särskilt allvarlig i södra och centrala Somalia. Hot mot personer verksamma inom medier ökar i omfattning. Många flyr landet. Under året mördades åtta journalister. Inga gärningsmän har ställts inför rätta. Flera journalister vittnar om att hoten kommer från den islamistiska väpnade motståndsrörelsen, *al-shabaab*. Självzensur är vanligt förekommande.

I Somaliland är respekten för media- och yttrandefrihet bättre än på andra platser i Somalia. Det förekommer dock att journalister, som anklagats för ärekränkning av presidenten, ställts inför rätta. Somalilands beslut att skicka tillbaka 24 journalister som flytt från Mogadishu till Somaliland fick också internationell uppmärksamhet under året.

Rätten till organisations- och mötesfrihet är i praktiken fortsatt starkt begränsad på grund av säkerhetssituationen, och på grund av motstånd från myndigheter och andra aktörer, inklusive oppositionella grupper. Vid ett tillfälle öppnade regeringstrupp eld mot en demonstration i huvudstaden Mogadishu.

Den nationella övergångsstadgan föreskriver att islam är den nationella religionen. Det är svårt att utöva andra religioner än islam.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

År 2004 antogs genom förhandlingar en femårig övergångsstadga för Somalia. År 2005 utsågs på samma sätt en president, en övergångsregering och ett övergångsparlament. Under år 2007 flyttade presidenten och regeringen till Mogadishu, men tvingades av säkerhetsskäl att återvända till Baidoa, där parlamentet har sitt säte. Institutionerna har från första början brottats med interna maktstrider och oppositionella grupper. I praktiken hotas institutionerna och deras representanter av ett väpnat uppror.

De islamiska domstolarna som under år 2006 tagit kontrollen över stora delar av södra och centrala Somalia, störtades vid årsskiftet 2006-2007 efter en offensiv av regeringstrupp och etiopisk militär. Den etiopiska truppnärvaron skapar betydande spänningar eftersom många somalier är emot dess närvaro. Samtidigt skyddar truppen övergångsinstitutionerna. Afrikanska Unionen har med FN-bemyndigande utplacerat en skyddsstyrka på knappt 2 000 man av en avsedd storlek på 8 000 man för att stödja politisk dialog och skydda de offentliga institutionerna.

En freds- och försoningskonferens hölls sommaren 2007 i Mogadishu. Deltagandet baserades dock i första hand på klientillhörighet, vilket innebar att stora delar av oppositionen uteblev. Personer tillhörande de islamiska domstolarna bildade i september 2007 tillsammans med andra oppositionella grupper och individer en politisk allians med bas i Eritreas huvudstad Asmara. Gemensamt för de grupper och individer som bildade alliansen var motståndet mot den etiopiska truppnärvaron i Somalia som de betecknar som ockupation. Några samtal mellan regeringen och alliansen inleddes inte under året.

Någon rätt att bilda politiska partier finns inte i södra och centrala Somalia. Enligt beslut ska dock politiska partier tillåtas i de lokala, regionala och nationella val som planeras äga rum år 2009.

Somalilands grundlag antogs i en folkomröstning år 2001 och flera fria val har hållits i området. Under året motarbetade dock Somalialands regering bildandet av ett nytt politiskt parti med hänvisning till konstitutionen, som begränsar

antalet politiska partier. Grundarna av partiet dömdes till fängelse men benådades efter fem månader av presidenten. Oppositionen menar att regeringen inte önskar fler oppositionella inför lokal- och presidentval som ska hållas år 2008.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Somalia har ratificerat konventionen om förbud mot tvångsarbete, men har inte ratificerat konventionerna om förbud mot barnarbete, mot icke-diskriminering i arbetslivet eller konventionen om föreningsfrihet och förhandlingsrätt.

Varken övergångsregeringen eller administrationerna i Somaliland och Puntland genomför någon organiserad granskning eller uppföljning av arbetsförhållandena. Försök att skapa en fackförening i Somalia pågår dock.

Kvinnor och personer tillhörande etniska minoriteter diskrimineras i arbetslivet. Strafflagen från Barre-regimen förbjuder visserligen tvångsarbete, men lokala miliser tvingar i flera fall minoritetsgrupper att arbeta på bananplantager utan kompensation. Bristen på utbildningsmöjligheter och det svåra ekonomiska läget bidrar till förekomsten av barnarbete.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Antalet människor i Somalia i behov av humanitärt stöd uppskattas under året ha ökat från en till en och en halv miljon.

Livsmedelsproduktionen i landet är sedan tidigare hårt drabbad av krig och osäkerhet, ohållbart resursutnyttjande, torka, översvämningar och betydande folkfördrivningar och flyktingrörelser. Undernäringen hos barn ökade under året och FN varnade för att barn riskerar att dö av svält. Runt 300 000 människor är i behov av omedelbart livsuppehållande humanitärt bistånd. Ytterligare omkring 500 000 människor är i behov av akut nödhjälp.

Det långa inbördeskriget har i princip slagit ut den sjukvård som fanns i södra och centrala Somalia. Ökningen av antalet skadade och undernärda människor frestar ytterligare på sjukvården. Läkare utan gränser och Internationella rödakorskommittén bedriver vård på vissa platser i landet, bland annat två sjukhus i Mogadishu, men tillgången till sjukvård är mycket begränsad. Barndödligheten i Somalia som helhet är mycket hög, 133 av 1 000 spädbarn avlider och 225 av 1 000 barn uppnår aldrig fem års ålder.

Vattenförsörjningssystem och sanitetsanläggningar är också förstörda. Enligt UNICEF:s (FN:s barnfond) beräkningar har endast 29 procent av befolkningen tillgång till rent dricksvatten. Bristen på rent vatten bidrar till att sjukdomar sprids.

12. Rätten till utbildning

Även utbildningssektorn drabbas mycket hårt av det långa inbördeskriget. Enligt UNICEF påbörjade endast cirka 12 procent av alla barn grundskoleutbildning år 2005. Endast var femte elev nådde femte klass. Värst är situationen för flickor, i synnerhet på den grundläggande utbildningsnivån. Religiösa skolor står för en stor del av utbildningen. Totalt 25 procent av de vuxna somalierna är läs- och skrivkunniga. Bland de vuxna kvinnorna kan 14 procent läsa och skriva. Kvaliteten på utbildningen är dålig, bristen på utbildade lärare stor och skolornas tekniska och finansiella resurser begränsade.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Det långvariga instabila eller kaotiska läget i landet har medfört att flera miljoner somalier tvingats på flykt inom och utom landet. Bostäder, arbetsplatser, skolor och annan infrastruktur har förstörts. Arbetslöshet och/eller undersysselsättning är mer regel än undantag. Torka och översvämningar skapar återkommande behov av humanitär hjälp. Situationen är särskilt svår för det stora antalet internflyktingar och för minoritetsgrupper.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Livet för somaliska kvinnor och unga flickor präglas av sedvänjor och av islam. Något skydd mot könsdiskriminering finns inte. Kvinnorna är i hög utsträckning hänvisade till arbete i hemmen samtidigt som de på olika sätt förväntas skaffa inkomster till hushållet. Kvinnorna får bära en tung börda, men har trots detta få möjligheter att delta i arbete inom offentliga funktioner eller i traditionella beslutsmekanismer. Kvinnornas inflytande i de nya nationella övergångsinstitutionerna är fortsatt begränsat.

Nästan alla flickor utsätts för könsstympning. För det mesta tillämpas den grövsta, så kallade faraoniska, formen. Många flickor avlider i samband med ingreppen. Försök att utrota sedvänjan görs. Könsstympning har förbjudits i Puntland.

Sexuell otrohet är inte accepterat och straffas enligt traditionella lagar eller sharialagar. Aborter är inte formellt accepterade men utförs illegalt över hela landet. Lite är känt om förekomsten av våld mot kvinnor inom hemmet. Våld mot kvinnor utanför hemmet ökar. Våldtäkter rapporteras öka i omfattning, begångna av såväl miliser, regeringssoldater, polis som etiopisk militär.

15. Barnets rättigheter

Somalia har inte ratificerat barnkonventionen eller dess tilläggsprotokoll. Barn deltar i olika banditgång och används av milisgrupper i väpnade attacker. Den islamistiska motståndsrörelsen använder barn för att utföra mord på oliktankande.

Barnarbete förekommer över hela Somalia. Tiotusentals barn rapporteras leva borta från sina hem, utan vårdnadshavare, ofta i områden med många internflyktingar och i extrem fattigdom. Tusentals barn lever fortsatt på gatorna i städerna, hundratals barn befinner sig på hem för föräldralösa barn och ett okänt antal barn med fysiska och/eller psykiska funktionshinder lever utan särskilt stöd. Barn som begår brott placeras ofta i fängelser med vuxna då det saknas särskilda ungdomsfängelser. Det är inte känt att barn i Somalia skulle vara särskilt utsatta för direkt kommersiell sexuell exploatering, men kvinnor gifts ofta bort vid mycket ung ålder.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Ungefär 80 procent av Somalias befolkning har gemensam etnisk bakgrund, talar samma språk och bekänner sig till islam. Den trygghet för individen som klan tillhörigheten utgör, åtnjuts endast i ringa utsträckning av de många internflyktingar och minoritetsgrupper som till exempel Bantas och Tomal, som saknar detta skydd. Den största minoritetsgruppen är Bantufolket som härstammar från slavar som fördes till landet för flera hundra år sedan. De olika minoritetsgrupperna diskrimineras i många fall av den dominerande klanen i området och utesluts ofta från deltagande i beslutande församlingar och tillträde till offentliga arbeten. Främst Bantufolket utsätts för tvångsarbete. Religiösa minoriteter har svårigheter att utöva sin religion. Under året beslutade den nationella freds- och försoningskonferens som hölls i Mogadishu att erkänna minoriteterna i Somalia under den gemensamma benämningen ”den femte klanen”.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är inte accepterat i det somaliska samhället. Det har tidigare rapporterats att homosexuella par fängslats som följd av sin sexuella läggning.

Det förekommer också uppgifter om att dödsstraff genom stening tidigare utdömts för homosexualitet, men inga fall är kända under 2007.

18. Flyktingars rättigheter

Antalet flyktingar från Etiopien ökade under året på grund av oroligheterna i den etiopiska Somaliregionen Ogaden. Ett mindre antal flyktingar från Djibouti och Jemen befinner sig också i Somalia. Det finns ingen nationell lagstiftning i Somalia som reglerar asylrätten, men flyktingar accepteras ofta, i synnerhet om de befinner sig i områden där de inte besvärar lokalbefolkningen.

Det överskuggande problemet är emellertid internflyktingsituationen. Vid årets inledning fanns cirka 400 000 internflyktingar i Somalia. Stridigheterna i och runt Mogadishu under våren och hösten 2007 ledde, enligt FN, till att omkring 600 000 personer flydde huvudstaden. Det är den på kortast tid största tvångsmässiga folkomflyttningen under året i Afrika. Antalet internflyktingar i Somalia uppskattas nu till en miljon. Många är marginaliserade och sårbara då de inte omfattas av det betingade skydd som den egna klanen kan ge.

De flesta stannar i områden väster och norr om huvudstaden, men ett betydande antal söker sig till Somaliland.

Människosmuggling är ett växande problem, särskilt i Puntland. Ett ökande antal människor, uppskattningarna varierar mellan 25 000 och 33 000 personer, smugglades under året från Somalia till Jemen med båt. I huvudsak somalier och etiopiska medborgare. Minst 500 personer uppskattas ha omkommit under överfarten.

19. Funktionshindrades rättigheter

Det finns inga offentliga stödåtgärder för personer med funktionshinder. Lokala enskilda organisationer ger visst stöd till personer med funktionshinder.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Både Amnesty International och Human Rights Watch rapporterar regelbundet om situationen avseende de mänskliga rättigheterna i Somalia. Även lokala organisationer arbetar för mänskliga rättigheter, inklusive minoriteters och kvinnors rättigheter. Många av dem saknar resurser och kunskap om hur rapporter om överträdelser mot de mänskliga rättigheterna bör dokumenteras.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Frågor om mänskliga rättigheter har länge fått stå tillbaka till förmån för akuta nödhjälpsinsatser och freds- och säkerhetsskapande åtgärder. FN:s särskilde rapportör för de mänskliga rättigheterna besökte landet under året. På kontoret för generalsekreterarens särskilde representant för Somalia (UNPOS) i Nairobi arbetar en tjänsteman med MR-frågor. Förordnandet för den ende tjänsteman som tillhör högkommissariens kontor, OHCHR, och som arbetade med Somalia, förlängdes inte under året.

FN:s utvecklingsprogram, UNDP, gör bland annat med hjälp av svenska medel enskilda insatser för att främja respekten för mänskliga rättigheter inom ett program för rättssäkerhet. De svenska medlen går till insatser i Puntland och syftar främst till att förbättra rättsväsendet i området. Övriga delar av programmet omfattar demobilisering och återintegration av före detta milisstyrkor samt utbildning av poliser.